

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Náhrada škody, Ztížení společenského uplatnění

Předpisy: 440/2001 Sb. § 7 odst. 3 40/1964 Sb. § 444

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 79

Pro určení výše nového nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění při následném zhoršení již ustáleného zdravotního stavu je rozhodující porovnání omezených či ztracených možností společenského uplatnění v době před zhoršením zdravotního stavu se stavem nynějším.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. [25 Cdo 991/2006](#))

Žalobkyně se domáhala zaplacení shora uvedené částky na náhradě za ztížení společenského uplatnění následkem úrazu při dopravní nehodě dne 18. 5. 1996, s tvrzením, že Č. pojišťovna, a. s., jí z titulu zákonné odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla sice odškodnila prvotní nároky na náhradu škody, avšak v průběhu doby se zhoršil její zdravotní stav. Znalec v lékařském posudku ze dne 12. 5. 2004 ohodnotil ztížení společenského uplatnění počtem 3000 bodů, včetně navýšení o 50 %, což Č. pojišťovna, a. s. (dále jen „pojišťovna“), respektovala a žalobkyni vyplatila 360 000 Kč. Žalobkyně se tak domáhala dalšího sedminásobného navýšení základního počtu bodů podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. (tj. 7 x 360 000 Kč).

Obvodní soud pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 10. 6. 2005 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobkyně jako spolujezdkyně utrpěla dne 18. 5. 1996 těžký úraz v důsledku nehody, zaviněné řidičem, který byl za své jednání pravomocně uznán vinným. Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 19. 10. 1998 byla žalobkyni přiznána náhrada za ztížení společenského uplatnění podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve výši dvojnásobku základního počtu bodů zjištěného znalcem z oboru posudkového lékařství MUDr. M. N. i zvýšení tohoto odškodnění podle § 7 odst. 3 citované vyhlášky ve výši dalšího sedminásobku z důvodu, že se jednalo o zvláště výjimečný případ hodný mimořádného

žretele. Při nehodě žalobkyně utrpěla mnohočetná poranění, podrobila se opakovaným operacím, byla hospitalizována a průběžně léčena. V době předchozího rozhodování soudu (v roce 1998) byla žalobkyně následkem úrazu v invalidním důchodu, pociťovala úzkost, měla poruchy spánku a paměti, omezenou pohyblivost v levém kyčli, viklavost levého kolenního kloubu, degenerované svalstvo v levé noze, omezenou hybnost levého lokte, trpěla nestabilitou a nosila podpůrný ortopedický přístroj. Žalobkyně nebyla schopna vykonávat domácí práce ani práce na chalupě a zahradě, nebyla schopna se sama o sebe postarat, nedokázala se bez pomoci třetí osoby obléci, vykoupat, použít WC a trpěla stálými bolestmi. Tyto následky ji vylučovaly ze sexuálního života a omezovaly ji v kulturním životě. V době dalšího posuzování jejího zdravotního stavu znalcem MUDr. M. N. dne 27. 4. 2001 byl její zdravotní stav zhoršen, což jmenovaný znalec hodnotil jako žaludeční a trávicí potíže po užívání analgetik a těžké omezení hybnosti levého ramenního kloubu. Žalobkyně chodila o francouzské holi, měla středně těžce omezenou hybnost páteře, levé horní končetiny v lokti, levé dolní končetiny a kyčelního kloubu, nestabilitu kolenního kloubu a degeneraci stehenních svalů. Trpěla poúrazovým anxiosně-depresivním syndromem. Vzhledem k omezením při práci a v soukromém životě doporučil znalec zvýšení základního počtu bodů na dvojnásobek jím zjištěného počtu bodů a Č. pojišťovna, a. s., pak provedla odškodnění těchto následků o 100 % a dalších 700 % s tím, že uhradila žalobkyni i náklady za výpomoc v domácnosti. V důsledku dalšího zhoršení zdravotního stavu, které jmenovaný znalec popsal v lékařském posudku dne 12. 5. 2004, trpí žalobkyně zhoršenou hybností končetin a zad, má středně těžké omezení pravého kolenního kloubu, omezenou pohyblivost v levém kyčelním kloubu, v levém rameni i lokti, degeneraci svalstva na levém stehně, průběžné bolesti levé dolní končetiny, nestabilitu levého kolenního kloubu, nosí ortopedický podpůrný přístroj, chodí o francouzské holi, trpí poruchou krevního a lymfatického oběhu pravé dolní končetiny a přetrvávajícími žaludečními a trávicími obtížemi. Na základě těchto skutečností s odkazem na ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) a § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. (dále jen „vyhlášky“), kterou je třeba na daný případ použít (ke zhoršení zdravotního stavu došlo již za její účinnosti), soud prvního stupně dovodil, že potíže spočívající ve zhoršení zdravotního stavu v oblasti obou dolních končetin – omezená hybnost a bolesti způsobené špatným prokrvením, setrvávající potíže žaludeční a nepříznivé vlivy na psychiku v důsledku užívání analgetik, jsou v příčinné souvislosti s úrazem a byly předmětem původního odškodnění. Nově vzniklé zdravotní potíže pak představují nepříznivé důsledky pro životní úkony žalobkyně a kvalitu jejího života, avšak v tomto samotném omezení nelze spatřovat žádnou zvlášť výjimečnou okolnost hodnou mimořádného žretele, neboť na vyřazení žalobkyně z kulturních, pracovních, společenských a jiných aktivit se nic nezměnilo, žalobkyně je i nadále odkázána na pomoc třetích osob a před vznikem nově nastalých změn její zapojení ve všech sférách života nebylo již na vysoké úrovni a mimořádné. Neshledal proto podmínky pro požadované mimořádné zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění, a žalobu proto zamítl.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 12. 12. 2005 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Konkrétně uvedl, že je nepochybné, že úraz ze dne 18. 5. 1996 způsobil žalobkyni prokazatelně zvlášť těžké trvalé následky, které měly vliv na její uplatnění v životě a ve společnosti, a že žalovaná strana již odškodnila dřívější ztížení společenského uplatnění se zvýšením o dvojnásobek i o další sedminásobek základního počtu bodů zjištěného lékařem, a to právě s ohledem k předpokládanému nepříznivému vývoji těchto následků, které žalobkyni vyřadily z výkonu povolání i z ostatní pracovní činnosti, výkonu domácích prací i prací na zahradě, neboť se stala plně invalidní, pohybuje se s francouzskými holemi a je odkázána na pomoc třetích osob. Nastalé zhoršení ztížení společenského uplatnění (omezená hybnost kolenních kloubů, degenerace svalstva, bolesti a zhoršená funkce zažívacích orgánů, jak byly hodnoceny v posudku ze dne 12. 5. 2004) již nemělo vliv na uspokojování potřeb žalobkyně a bylo při dřívějším hodnocení předpokládáno. Odmítl odvolací námitky, dle kterých je třeba posuzovat kvalitu jejího života před vlastním úrazem a ne před posledním zhoršením zdravotního stavu. Odvolací soud uvedl, že u nastalého zhoršení zdravotního stavu, které bylo lékařem nově ohodnoceno, se vychází ze stavu před tímto poškozením, neboť jde o nově vzniklou škodu, přičemž při mimořádném (celkem devítinásobném zvýšení základního počtu bodů) odškodnění

ztížení společenského uplatnění bylo zvažováno, jak zjištěné trvalé následky omezují nebo významně mění uplatnění žalobkyně v životě, a to právě i s ohledem na její věk, ve kterém byla v roce 1996 poškozena (54 let), a proto jestliže při tomto předchozím posuzování soud vycházel z toho, že u žalobkyně šlo o zvláště těžké, trvalé a neodstranitelné následky, které ji výrazně omezily v rodinném životě, vyřadily ji nejen z výkonu povolání, ale i z ostatní pracovní činnosti i péče o svoji osobu, odkázaly ji na pomoc jiné osoby a znemožnily uplatnit se v kulturním životě, pak tyto následky nebyly jen sečteny, ale znásobeny, a nové (výše zmíněné) poškození již nelze hodnotit jako mimořádný případ hodný zvláštního zřetele, který by žalobkyni vyřadil z dalších oblastí života. Odvolací soud pak přisvědčil soudu prvního stupně, že ani věk žalobkyně nepředpokládal zapojení ve všech sférách života na vysoké úrovni, např. ve sportu, volbě na přípravě povolání či dalším vzdělávání.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a navrhuje zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Namítá, že její nově nastalé potíže jsou v porovnání s následky, které byly dříve odškodněny, sice podstatně menší, avšak tuto skutečnost nelze posuzovat izolovaně, jak činí soudy obou stupňů, ale je nutno brát ji v souvislosti s problémy, jež měla žalobkyně i dříve, přičemž úvahy soudů obou stupňů o použití ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. by byly správné, kdyby původní následky neměly příčinu v úrazu z roku 1996 a kdyby před těmito následky byla žalobkyně z jiných příčin vyřazena z různých oblastí života. V daném případě však nemohlo být zapojení žalobkyně právě v důsledku obtíží, majících původ v úrazu z roku 1996, ve všech sférách života před nyní posuzovaným zhoršením na vysoké úrovni. Dle názoru žalobkyně je nutné uzavřít, že dojde-li ke zhoršení zdravotního stavu za situace, kdy předešlé následky byly posouzeny ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3. vyhlášky č. 32/1965 Sb. (popřípadě vyhlášky č. 440/2001 Sb.), pak je jasné, že zhoršením zdravotního stavu se poškozená osoba dostala do tíživější situace, než tomu bylo v době, kdy bylo rozhodováno soudem v předchozím řízení (rok 1998). Rozsah omezení, kterým je poškozená osoba vystavena, je pak nutno posuzovat nejen v porovnání se stavem, který byl před následným zhoršením, ale též v porovnání kvality života osoby před vlastním úrazem na straně jedné a po zhoršení zdravotního stavu na straně druhé, přičemž lze obecně říci, že zhoršení zdravotního stavu dopadá tíživěji na osobu, jež má značné zdravotní problémy, než na zcela zdravou osobu, u níž vzájemné působení problémů následky neumocňuje. Dle názoru dovolatelky tedy soudy obou stupňů postupovaly chybně, pokud míru jejích obtíží porovnávaly pouze se stavem, který byl před zhoršením zdravotního stavu.

Žalovaná ve svém vyjádření k dovolání navrhla jeho odmítnutí s ohledem na absenci podmínek nezbytných pro zvýšení dané náhrady ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3. vyhlášky č. 440/2001 Sb. Vzhledem k tomu, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno po řízení provedeném podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 4. 2005, projednal dovolací soud dovolání podle téhož znění procesního předpisu.

Nejvyšší soud dovolání odmítl.

Z odůvodnění:

Dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1, věta první, o. s. ř.) řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1, věta první, o. s. ř.) a z jeho obsahu je nepochybné (§ 243c, § 41 odst. 2 o. s. ř.), že žalobkyně uplatnila dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné jen proti rozsudku odvolacího soudu či usnesení odvolacího soudu, a) jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, b) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil, c) jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písm. b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dle odst. 3 téhož zákonného ustanovení má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud řešena, nebo která je odvolacími

soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Za otázku zásadního právního významu považuje dovolatelka aplikaci ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb.

V tomto směru je nutné především uvést, že nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění je jedním z dílčích relativně samostatných nároků, z nichž se skládá celkový nárok na náhradu škody na zdraví způsobené úrazem. Odškodnění za ztížení společenského uplatnění samo ve své podstatě již v základní výměře představuje náhradu za prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného a pro uspokojování jeho životních i společenských potřeb (§ 3 odst. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb.). Přiznání základního odškodnění samotného tedy předpokládá, že dosavadní možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti jsou v důsledku úrazu objektivně omezeny. Zvýšení náhrady podle ustanovení § 6 odst. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb. předpokládá existenci dalších skutečností umožňující závěr,

že omezení poškozeného nelze vyjádřit jen základním odškodněním. Postup podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky pak přichází v úvahu jen ve skutečně výjimečných případech hodných mimořádného zřetele, kdy ani zvýšení základního odškodnění za ztížení společenského uplatnění dostatečně nevyjadřuje následky, které jsou do budoucna v důsledku poškození trvale omezeny nebo ztraceny (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1593/2001, publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 23, pod C 1674).

Ztížení společenského uplatnění se odškodňuje jednorázově a při hodnocení následků úrazu se přihlíží i k předpokládanému vývoji vzniklých změn ve zdravotním stavu. To ovšem nevylučuje při zhoršení již ustáleného zdravotního stavu nebo projeví-li se nové následky související s původním úrazem, další odškodnění následků, které se projeví později v takové intenzitě a takovým způsobem, že původně nebyly, příp. ani nemohly být předvídané. V takovém případě v důsledku původní škodné události vzniká, a to nepředvídatelně, další – nový nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění, který předtím neexistoval a nebylo jej proto možno ani uplatnit, s tím, že u tohoto nového nároku se porovnává stav před zhoršením zdravotního stavu se stavem nynějším, neboť nárok sice vyplývá z jedné a téže škodné události (nově vzniklé nepříznivé následky, které se odškodňují, jsou v příčinné souvislosti s původním úrazem), avšak nejde jen o změnu výše původního (již odškodněného) nároku (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1379/96, R 9/1986).

Skutečnost, že při předešlém odškodnění ztížení společenského uplatnění byly shledány podmínky pro zvýšení náhrady dle § 7 odst. 3 vyhlášky, neznamená automaticky, že při každém dalším nově vzniklém nároku budou splněny podmínky pro mimořádné zvýšení náhrady.

Ostatně odvolací soud při svém rozhodnutí zohlednil okolnost, že základní odškodnění nepostačovalo ke kompenzaci důsledků zhoršeného zdravotního stavu žalobkyně a že je vlivem následků utrpeného úrazu oproti stavu před zhoršením omezena v osobním a rodinném životě, v možnostech účastnit se kulturní a rekreační sportovní činnosti a i v řadě dalších osobních aktivit.

Z uvedeného vyplývá, že právní názor odvolacího soudu, z něhož vychází jeho rozhodnutí, na předpoklady aplikace ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky je správný (v souladu s hmotným právem), a proto není dovolání podané žalobkyní proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 12. 12. 2005 přípustné ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř. (není zde řešena otázka zásadního právního významu). Dovolací soud je tedy ve smyslu ustanovení § 218 písm. c) za použití ustanovení § 243b odst. 5 o. s. ř. odmítl.